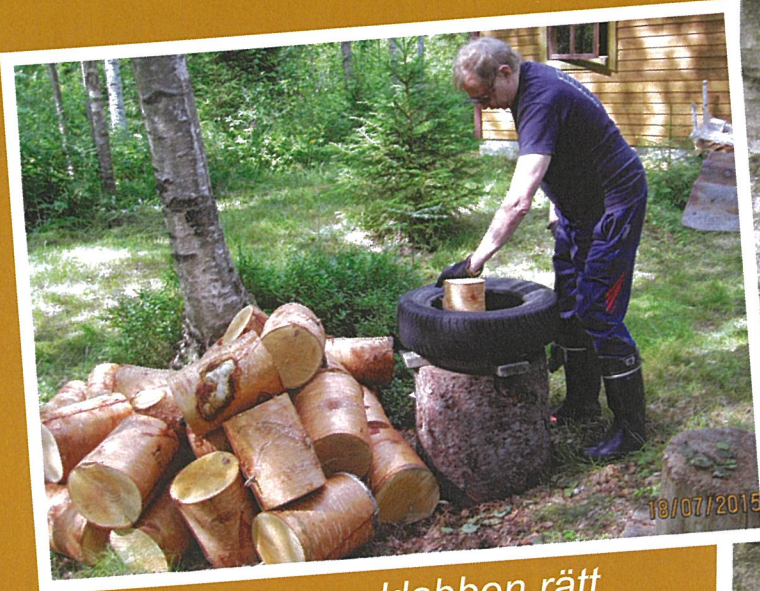

KÄNSELSPRÖTET

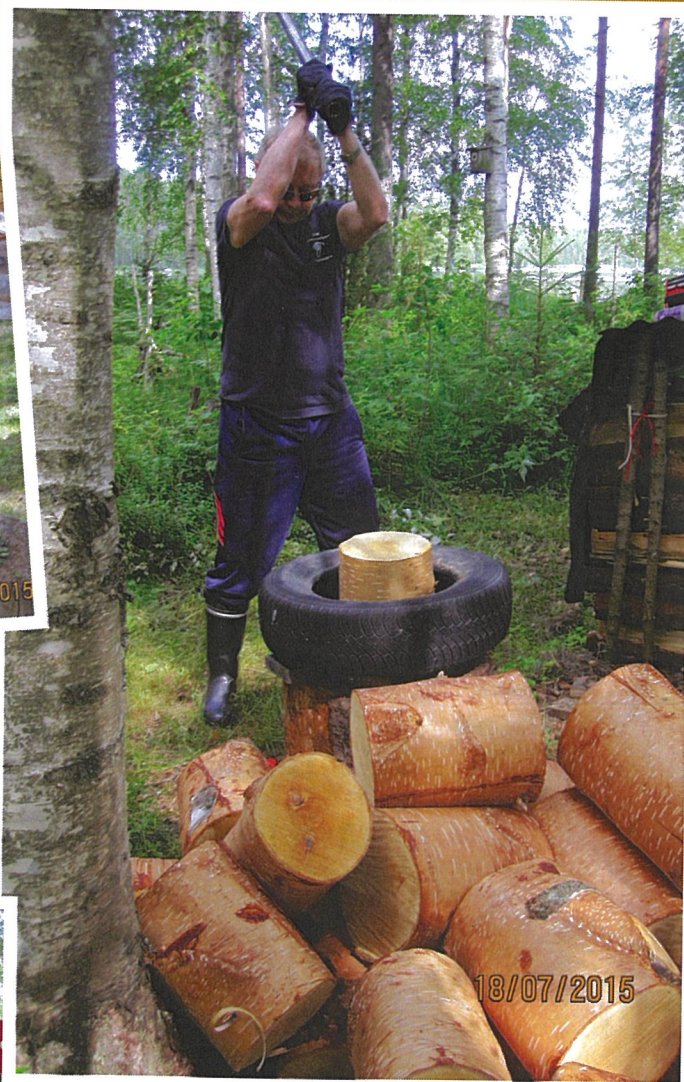
Föreningen Finlands Dövblinda rf:s organisationstidning

3

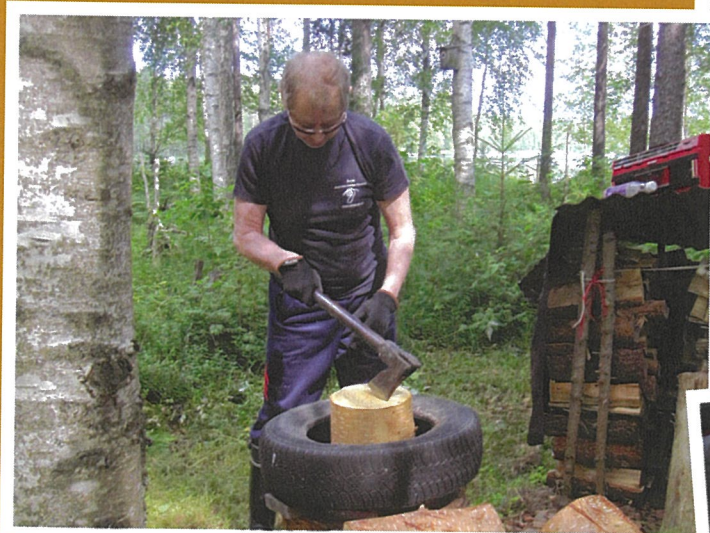
2015

Placera klabben rätt

Låt yxan vira

Uppskatta rätt plats för hugget

Välförtjänt paus

Konst som föds ur synminnet
Uppfinnar-Kaukos handstöd

Innehåll

Ledaren: RAY stramar åt tyglarna
Anus konst föds ur synminnet
Nordiskt ungdomsläger i Danmark
Uppfinnar-Kaukos handstöd
Ingas hälsning
Klyftig klyvning

Omslagsbild: Så här föds Anus konst. På omslaget är en närbild av hur ett av Anu Mikkolas konstverk skapas. Hon målar med rullar för målning medan hennes assistent vägleder henne muntligt. Bild: Pentti Pietiläinen.

OBS! Föreningen Finlands Dövblinda rf har höstmöte 27-28 november. Mötesplatsen är hotell Radisson Blu Oulu (Uleåborg). Möteskallelsen skickas minst 20 dagar före föreningsmötet till alla medlemmar tillsammans med föreningsbrevet. I möteskallelsen anges sista anmälningssdagen till mötet.

Årets sista Känslsprötet 4/2015 kommer ut vecka 51.

KÄNSELSPRÖTET
ISSN 0358-2280

Utgivare
Föreningen
Finlands Dövblinda rf

Layout
Tuija Wetterstrand

Chefredaktör
Informatören Tuija Wetterstrand, tel. 040 753 2026,
e-post:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Redaktionsråd 2014-2015

Esko Jäntti (ordförande), Veera Laukkarinen, Timo Peltomäki, Eila Särkimäki, Jaakko Evonen (sekr) och Tuija Wetterstrand

Tidningen utkommer
4 gånger om året med storskrift

Översättning från finska
Maria Punnonen / Mingela
tel: 040 583 1080
e-post: maria.punnonen@mingela.net

Abonemang och
adressändring
Föreningen Finlands Dövblinda rf,
PB 40, FI-00030 IIRIS, p. 040 778
0299, e-post:
kuurosokeat@kuurosokeat.fi.

Boktryckeri
Synskadades Centralförbund rf:s
boktryckeri.

Redaktionen förbehåller sig rätten
att använda tidningens artiklar
också på föreningens webbsidor
www.kuurosokeat.fi.

RAY stramar åt tyglarna — kort översikt över inspektionsberättelsen

RAY har enligt sin inspektionsplan genomfört en inspektion av vår organisation gällande året 2014. Syftet var att reda ut om de beviljade understöden använts till de ändamål som de söks för, och om verksamheten varit målinriktad och effektiv.

Vi har nu tagit emot den slutliga inspektionsberättelsen. RAY:s viktigaste besked var att det understöd vår förening erhåller är rätt stort i förhållande till medlemsantalet. Understödsnivån kommer att justeras under de närmaste åren. I klarspråk betyder det att understödet skärs ner redan gällande nästa års verksamhet.

Det är dock positivt att RAY:s inspektion visar att Föreningen Finlands Dövblinda rf har använt understöden till det de ansökt om dem, och inga missbruk har före-

kommit, så det finns ingen orsak att kräva tillbaka stöden. Vi kan fortsätta som planerat år 2015.

Det oroväckande är att RAY helt tydligt inte förstår hur allvarliga problem dövblindheten förorsakar, eller hur gravt funktionshindret är. Att undanröja dessa problem kräver stora ekonomiska resurser och stora personalresurser samt specialkunskap. Vår förening jämförs direkt med andra organisationer inom social- och hälsovården och det gör oss inte rättvisa. Likställd behandling betyder inte att alla organisationer ska få precis samma summa pengar. Det betyder att varje organisation ska finansieras så att den kan hjälpa sina medlemmar och kunder att leva ett jämställt liv tillsammans med andra människor.

Här kan jag inte räkna upp alla de anpassningsåtgärder som krävs,

mer om dem i andra rapporter. Generellt kan man säga att det allmänna understödet kommer att skäras ner och det kommer att påverka bland annat tidningarna. RAY kommer inte heller längre att finansiera kurs- och lägerverksamhet. Förtroendemännens ersättningar minskas drastiskt, liksom också finansieringen av årsmötesutgifterna.

Styrelsen och hela organisationen gör sitt bästa för att följderna för tjänster och vardagsliv för de dövblinda ska bli så små som möjligt. Vi måste vara ännu aktivare i att söka stöd från andra håll. Vi kommer att arbeta hårt för att alla dessa arrangemang sist och slutligen ska bli föreningen och de dövblinda till fromma.

Seppo Jurvanen,
ordförande

Informatören informerar

Jag är sista dagen på jobb fredag 4.9 och återvänder inte förrän i början av januari 2016. Jag tar ut mina återstående semesterdagar i september, med början från 7.9. I oktober, november och december har jag oavlönad ledighet. Ali Kinnunen sätter ihop tidningen som utkommer i december och den ombryts av en grafiker på Synskadades centralförbunds boktryckeri. Då det gäller nästa år är Känslsprötets framtid ett frågetecken. Kommer tidningen att utkomma som förut, eller sker det några förändringar? Läsarenkäten lovar åtminstone inte gott för framtiden. Inom utsatt tid hade vi inte fått in ett enda svar. Läser någon denna tidning?

Med sensommarhälsningar
Tuija Wetterstrand,
informatör.

Konst som föds ur synminnet

Anu berättar för sin assistent, Katri, vilka färger hon vill använda och i vilken riktning rullpenseln ska dras. Bild: Pentti Pietiläinen.

Text: Tuija Wetterstrand

Kotkaflickan Anu Mikkola, numera bosatt i Tammerfors, har fått motta flera hederspris av Föreningen Finlands Dövblinda rf: årets skribent 1998, årets medlem 2009 och nu senast på hösten 2014 det kulturstipendium som vart tredje år beviljas en aktiv konstnär. Dessutom var Anus dikt "Kosketus" (Beröring) signaturdikt för föreningens 40-års jubileumsår år 2011.

Anu föddes som ett litet prematurbarn i slutet av 1960-talet. På den tiden kunde man ännu inte tryggt dosera syre till barn som vårdades i kuvös och de som överlevde fick ofta permanenta ögonskador på grund av skada på näthinnan till följd av för mycket syre. Så gick det också för Anu. Hon hade dock tillräckligt med syn kvar för att uppfatta färger och sin omgivning. Dessa synminnen använder Anu sig av nu när hon som helt blind målar tavlor

Först tejpas pappret fast på bordet i alla kanter. Färgerna fylls i alltefter som arbetet framskrider. Bilder: Pentti Pietiläinen.

som till sin färgsättning är ytterst noggrant utarbetade.

Men låt oss återvända till Anus barndom. Förutom synskadan gör sig den svåra början påmind genom en CP-skada som konstaterades då Anu var ett år gammal och en hörselskada som upptäcktes då hon var sex år gammal.

– Hörselskadans grad har inte förändrats under årens lopp. Däremot har det varit svårt att vänja sig vid den digitala hörapparaten, den ska justeras på olika sätt och ljudvärlden är annorlunda än i de analoga apparaterna, som jag själv tyckte bättre om, förargar sig Anu.

Anu blev helt blind då hon som 15-åring föll från hästryggen. Näthinnan slets lös i fallet och gick inte att sätta fast igen.

– Det tog tio år att anpassa sig till situationen.

Anu flyttade in på Aktivitetscentret i början av 1990-talet och började delta i Tammerfors mentalvårdsförening Taimis diktgrupp. Inspirationen till sitt konstnärliga intresse fick Anu i konstcirkeln på Ahjola, som då leddes av Katja Lindroos (i dag Huttula). Numera leds konstcirkeln av Milla Lindh.

– Katja gick samtidigt på konstskola och studerade där syntolkning av konst. Hon bad mig ta emot sitt lärdomsprov. På Tammerfors konstmuseum visades just då en Akseli Gallen-Kallela utställning. Jag hade en FM-apparat och Katja talade i mikrofonen så att annat ljud inte störde. Hon beskrev konstverken muntligt och tecknade former på ryggen, beskrivande vad som fanns var på tavlorna.

Tecknande på ryggen säger sig Anu ännu använda sig av då hon komponerar sina egna konstverk. Assistenten berättar var färgerna befin-

Anu låter rama in sina tavlor i svarta eller vita ramar. I de tre tavlor som står lutade mot soffan har hon använt sig av färgfläckar som effekt. Bild: Tuija Wetterstrand.

ner sig och ger samma information genom att teckna den på ryggen.

– Alla tycker inte om att man tecknar på ryggen, men jag tycker det är ett bra sätt att gestalta målningens mönster.

Anu Mikkola har under årens lopp prövat på olika tekniker. Idag skapas konstverken med rullpensel. Katri är vanligen Anus assistent i konstcirkeln och på fredagsverkstaden, och med henne löper samarbetet sömlöst.

– Pappret tejpas fast på bordet på alla sidor. Jag ger Katri instruktioner om var på pappret hon ska sätta en klick av en viss färg. Sedan stryker jag med rullen ut färgen på pappret. Allt medan arbetet fortgår frågar jag var pappret ännu är vitt och hur färgerna går. Sedan planerar jag vilka färger som ska tillfogas och vart. Eftersom jag tidigare sett färger, kan jag kombinera dem på tavlorna. Katri kan

också beskriva färgerna med de saker hon vet att jag kommer ihåg från den tid då jag ännu såg. Till exempel en speciell grå nyans har samma färg som ett karamellpapper och en bestämd orange nyans är densamma som en viss Barbie-docka har.

Sin syn saknar Anu inte längre.

– Jag har varit blind så länge att jag inte längre skulle känna igen saker eller föremål med hjälp av synen.

Då hon började använda sig av rullpensel drog Anu raka linjer av färg. Numera rör sig penseldragen snett, ”mera stormigt”. Som en ny effekt har Anu börjat använda sig av färgfläckar.

Anu säger sig vara glad och tacksam över kulturstipendiet.

– Jag använde hela stipendiet på 100 euro till konstmateriel, papper och färger.

Nordiskt ungdomsläger i Danmark

Gruppfoto

Text och bilder: Aarne Pirkola, Julia Kaasinen och Riina Kinnunen

Danmarks förbund för dövblinda arrangerade det nordiska ungdomslägre för synhörselskadade 12-18.7.2015. Sommarlägret hölls på danska förbundet för blindas konferens- och semestercenter Fuglsangcentret i staden Fredericia. Området är tillgängligt, så det är lätt för en dövblind att röra sig där.

Söndag 12.7

Från Finland deltog Aarne Pirkola, Julia Kaasinen och Riina Kinnunen. Vi träffade våra tolkar Anu Ylkänen och Ahti Tenhunen på Hel-

singfors-Vanda flygplats, terminal 2, tidigt på söndagsmorgonen. Vi åt lunch på Köpenhamns flygplats innan vi fortsatte resan med tåg. Efter en tågresor på närmare tre timmar kom vi fram till Fredericias tågstation, där vi träffade några danska ungdomar och lägerchefen. Lägerchefen ledsagade oss till en buss som förde oss till vårt resmål, konferens- och semestercentret. Där blev vi varmt mottagna. En del av ungdomarna hade varit på nordiska läger tidigare, andra var med för första gången. Av lägerdeltagarna var 10 från Danmark, en från Norge, två från Island och sex från Sverige samt förstås vi tre från Finland. Dessutom hade alla sina

egna tolkar och assistenter med. Tillsammans var vi 47 personer på lägret.

Måndag 13.7

Efter morgonmålet presenterade vi oss för varandra och bekantade oss sedan med konferenscentret. Efter lunch presenterade alla sitt eget lands aktiviteter för unga synhörselskadade och berättade om saker som berör unga människor, såsom utbildning, sysselsättning, tolk- och andra tjänster samt hjälpmedel. Svenskarna och islänningarna hade planerat ett kvällsprogram, först middag och sedan lekfullt program utomhus.

Tisdag 14.7

Efter morgonmålet åkte vi buss till nöjesparken Djurs Sommerland. Efter en tvåtimmars bussresa var vi framme. Lägerledarna delade ut inträdesbiljetter och påsar med mat. Vi delade upp oss i många olika grupper och prövade fritt olika anordningar. Berg-och-dalbanan var ganska häftig och verkligen snabb. Alla var antagligen lite rädda, men trots det njöt vi av farten. En del av oss gick också till vattenparken och åkte vattenrutschbana. På kvällen efter midnatten var det fritt umgänge.

Onsdag 15.7

På morgonen berättade Danmarks representant Birgit Larssen om de dövblindas utvecklingsprojekt som inleddes i Nepal 2013. Projektets syfte är att värna om de dövblindas rättigheter, skapa utbildningsmöjligheter för dem och hjälpa dem att få hjälpmedel. Efter lunchen promenerade vi för att se på hjortar i den närbelägna hjortparken. På eftermiddagen kom en journalist från den lokala tidningen för att ta foton och skriva om oss. Vi samlades igen i konferensutrymmet där vi delades in i tre grupper. På programmet stod uppgifter relaterade till lukt-, smak-, och känselsinnena. En del av igenkänningsuppgifterna var ganska svåra. Kvällsprogrammet arrangerades av finnarna och norrmännen. Till middag serverades norsk lax till förrätt, huvudrätten bestod av finsk potatis och kött. Efter det var det igen lekfullt program i grupper utomhus. Vi hade hittat på många olika uppgifter. Till en början väckte uppgifterna förvirring och många frågor. När ungdomarna förstod vad det gällde var alla redo att anta utmaningen. Efteråt skrattades det mycket och många tyckte om dessa lekar. På kvällen var programmet fritt.

Till vänster: Islänningen Aslaug, danska Suzanne och svenska Stina rör vid varandra under svensk-isländska kvällens lekprogram. Till höger: isländska Aslaug och svenska Albin kastar stenar i en hink under den finsk-norska kvällen.

Torsdag 16.7

På torsdag stod en bussresa till Danmarks huvudstad Köpenhamn på programmet. Där bekantade vi oss med de danska handikapporganisationernas gemensamma H-hus. Där finns också de danska dövblindas kontor, som vi besökte. Vi åt lunch i H-huset och därefter körde bussen oss till det vackra slottet Amalienborg. Guiden visade oss runt på slottet och berättade om de danska kungligheternas intressanta historia. Till slut åkte vi till Fisketorvet Shoppingcenter, där vi delade upp oss i egna grupper och alla gjorde vad de ville.

Fredag 17.7

På förmiddagen fick vi besök av de danska dövblindas, Fddb:s, ordförande Bjarne Hvidsten. Han presenterade sig själv och berättade om organisationen för Danmarks dövblinda, om arbetet som ordförande och om sitt eget liv.

Efter lunch fick vi välja vilken fysisk aktivitet vi ville pröva på. Alternativen var yoga, vattenmotion och utidrott. Vi finnar valde yoga. Några rörelser var svåra, men vi antog utmaningen. Lägret avslutades med en dansk kväll. Först bjöds vi på en dansk middag med kräftsallad till förrätt, biff och potatis till huvudrätt och till efterrätt plättar med glass. Efter middagen var det frågesport. Kvällen blev lång. Vi festade och kramade varandra.

Lördag 18.7

Vår flygresan tillbaka till Helsingfors gick bra och vi landade tryggt på flygfältet. Vi ansåg att det nordiska sommarlägret för ungdomar varit trevligt och vi tyckte mycket om det. Vi fick nya vänner bland de nordiska ungdomarna och vi ämnar hålla kontakten. Vi fick alla oförglömliga och goda minnen från lägret.

Uppfinnar-Kaukos handstöd

Text: Tuija Wetterstrand

Idén till det av fysikern, FM Kauko Kokkonen designade och patenterade Leiju (ungefär "Svävaren") handstödet föddes för ungefär tio år sedan på en punktskriftskurs. Kursdeltagarna instruerades att rycka ett hårstrå ur skallen och kittla sig på fingerspetsen med det. Meningen med exemplet var att åskådliggöra hur lätt man bör läsa punkterna.

– Själv låter jag nog mina fingrar röra sig lite tyngre över raderna. Då behöver man inte lyfta sina händer så mycket. Det gjorde att jag frågade mig om man alls behöver hålla upp sina händer. Jag började utveckla en apparat som skulle göra slut på allt detta höjande av händerna, berättar Kauko Kokkonen.

Den första versionen av uppfinningen var en kloss som gled framför punktraden från vänster till höger. Den visade sig i alla fall vara svår att röra på, och handflatan gled ibland ner från klossen. Det gjorde inte Kauko nämnvärt nedslagen.

– Jag har varit medlem i Keski-Suomen Keksijät ry:n (Centra-

Bild: Jaakko Evonen

la Finlands uppfinnarförening rf) i runt trettio år. Jag har lärt mig att när man börjar utveckla en innovation är det i slutändan inte mycket kvar av den ursprungliga idén. Så gick det också med utvecklingen av handstödet.

Förutom att han har tagit en magisterexamen är Kauko Kokkonen också utbildad massör. Massörsyrket gav honom förutsättningar för utvecklingsarbetet med handstödet, en massör bör ju känna till hur musklerna fungerar.

– Uppfinnare och uppfinningar lever vanligen i teknikens värld. För en tekniker är människans övre extremiteter endast en massa som

Kauko Kokkonen (vänster) är helt blind och gravt hörselskadad. På bilden tillsammans med sin personliga assistent, Markus Raitolampi. Bild: Tuija Wetterstrand

man sticker något bärande under. Jag som massör "ser" de tiotals muskler som finns under huden och jag vet vilka deras uppgifter är. I de stöd som finns sedan tidigare har man inte tagit i beräkningen hur musklerna fungerar, så som man har gjort i Leiju.

Ursprungligen var stödet tänkt för punktskriftläsare, men det passar också utmärkt för datorarbete.

– Apparaten passar för allt slags arbete där man håller upp händerna, så som för knäp och pyssel, för frisörer, för konstnärligt målande, räknar Kauko Kokkonen upp.

Medan han hållit på med att utveckla Leiju har uppfinnaren blivit tvungen att lära sig helt nya saker.

– I början vred och vände jag på de bärande järnrören själv. Jag lärde mig att borra, såga järn och allt möjligt annat. Jag fick hjälp av en av mina vänner som är tekniker och som jag lärde känna när jag för ca trettio år sedan höll på att utveckla luftfuktare på Ufox Oy.

I något skede märkte Kokkonen att det låg en yrkesskola ett par hundra meter från hans hem.

– Dit har jag fört hundratals kilo järn och eleverna vrider och vänder på det, svetsar och fräser ihop redskap åt mig. En professionell sömmerska syr tygerna till apparaten och tar betalt 35 euro i timmen.

Överläkaren i fysiatri och medicinsk rehabilitering på Mellersta Finlands centralsjukhus, docent Jari Ylinen, prövade Leiju. I sitt utlåtande konstaterade han att "patienter som lider av belastningssmärter i skuldrorna och de övre extremiteterna

kan dra märkbar nytta av det ergonomiska stödsystem som Kauko Kokkonen utvecklat. Det krävs naturligtvis klinisk forskning för att bekräfta saken också i praktiken. Jag är redo att stå till tjänst som expert i detta arbete, eftersom man med dessa ergonomiska stöd sannolikt märkbart kan minska på arbetsrelaterade symtom, eller till och med avlägsna dem."

Stödskaften, som höjer sig i en hög båge, har till en början skrämt en del människor.

– Apparatus utseende är kanske inte så sexigt. Endast medborgare som har svåra smärtsymtom använder sådana här prylar.

För Kauko Kokkonen själv har drivfjädern till uppfinningsprojektet varit sysselsättning. Arbetet med produktutvecklingen börjar komma så långt att idén har blivit en innovation.

– Härnäst blir jag sysselsatt som lekmannapredikant när jag för ut glädjebudskapet om Leiju till mina medvandrare med nackvärk.

– När apparatus effektivitet blir känd kommer den att börja sälja sig själv, det är Kauko Kokkonen övertygad om.

Kommentar: Jag svävar på jobbet och hemma

I början av året installerade Kauko Kokkonen Leiju-handstödet vid mitt datorbord, eftersom jag hade klagat på en ständig nack- och axelvärk. Största delen av min arbetstid tillbringar jag vid datorn, och jag kan spänna mina axlar så att de stiger ända upp till öronen. Till en början kände jag mig lite främmande inför Leijus robusta utseende. Utseendet blev sekundärt då mina axelproblem snabbt lättade, när jag började använda Leiju regelbundet. Eftersom jag skriver mycket också hemma, beslöt jag att köpa en apparat av Kauko Kokkonen dit också. Installationen ingick i priset. Jag tror säkert att jag med stöd av Leiju får min bok om pansartågen färdigskriven under hösten. På jobbet har jag en modell där de bärande stöden sitter fast i bordet bakom datorn, hemma sitter stöden fast i en hylla ovanför arbetsbordet.

Hej alla Käselsprötets läsare!

Igen får du en fullspäckad och intressant tidning.

Hoppas sommaren varit bra, fastän den kanske inte blev som vi tänkt med sol och värme, det blev en lång väntan på det vackra vädret.

RAY drar åt bidrag på hela sin utdelning till organisationerna, vi får också räkna med mindre bidrag, det betyder att vi måste spara på resurserna.

Läs om Anu Mikkolas konstnärliga liv, hur hon "ser" färgerna och hur hon målar sina konstverk.

Finländska dövblinda ungdomar var på läger i Danmark, vi får följa deras upplevelser dag för dag.

Kauko Kokkonen som själv är dövblind har utvecklat ett stöd för armarna för att underlätta arbetet vid datorn, läs mer om denna uppfinningsrike man.

Nu får vi invänta hösten med bär och svamp, och höstens vackra färger.

Ha en skön fortsättning på hösten!

Inga

Inga Lassfolk-Herler
Föreningen Finlands Dövblinda rf
Distriktssekreterare
Vasaesplanaden 17, 3. vån
65100 Vasa
tel: 0400 107 302
inga.lasfolk-herler@kuurosokeat.fi

Klyftig klyvning

Text: Seppo Jurvanen

Bilder: Seppo Jurvanens arkiv

Även i år blev det trots allt både brasved och bastuved, fastän det efter slaganfallet går lite långsammare och är lite svårare. Den fysiska konditionen var inte heller helt i toppform.

Svärmors pojkvän hittade för ett par somrar sedan på att fästa en bilring på huggkubben. Där hålls klabbarna på plats medan man klyver dem. Tidigare måste man leta i skogen efter klabbarna, då de flög iväg från huggkubben. Jag tycker det är en så bra uppfinning att man kunde söka patent på den.

Det var egentligen först i somras som jag insåg hur mycket jag an-

vänder hörsel och känsel också då jag hugger ved. Med hjälp av hörseln vet jag om klabben visar tecken på att klyvas eller inte. Alltså om det räcker att jag hugger med yxan fast i klabben eller om jag kan dra itu bitarna för hand eller om det behövs ett nytt, kraftigare hugg. Med hjälp av känseln placerar jag klabben på rätt ställe på huggkubben och hittar den lämpligaste platsen att hugga den.

Med hjälp av hörsel och känsel vet jag om jag träffade rätt, eller om jag måste "justera sikten".

Bilder på följande sida